

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio IV. Quænam sint virtutum moralium generales proprietates.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

corpore hominis illæ partes integrales vocantur sine quibus homo non potest sua obire munera. Partes subiectivæ dicuntur quæ sunt veræ species virtutis, cuius nimirum propria definitio illis cõvenit, eomodo quo homo cõtinetur sub genere animalis. Partes potẽtiales dicuntur quæ non habent totã essentiã & vim principalis illius virtutis, sed participant tantum aliquid de illa & aliquam habent cum illa similitudinem, sicut intellectus & voluntas sunt partes potentiales animæ, quia non continent totam virtutem ad quam extenditur anima. Sic istæ virtutes partes potẽtiales dicuntur quia sunt finitimæ illis virtutibus quarum tamen totam non participant essentiam supererat hîc ostendere nullam omnino virtutem excogitari posse, quæ vnus ex quatuor illis Cardinalibus non sit pars vel integralis, vel subiectiva vel potentialis, sed hoc ex decursu constabit totius disputationis, vbi singulis virtutibus suæ partes affribantur.

Solutio primæ dubitationis. Ad primam ergo respondeo nullam esse virtutem quæ non veretur circa actiones, si nomine (actionis) intelligatur honesta quælibet operatio: solam autem iustitiam versari circa actiones ad alterum: passiones enim secundariò tantum & mediatè moderatur imperando actus aliarum virtutum, quo pacto intelligendus etiam est Philosophus.

Solutio secundæ. Ad secundam, respondeo nomine (possessionum) non solos intelligi actus appetitus sensitivi, sed illos etiam actus appetitus sensitivi qui respondent passionibus appetitus, & fuissent sine dubio in statu innocentie, suntque tunc etiam quando non est passio vlla in appetitu, tunc enim Fortitudo & Temperantia versantur circa illas.

Solutio tertiæ. Ad tertiam, respondeo non posse honestatem esse obiectum formale vnus tantum virtutis, quia virtus generatur per actus qui diuersam specie honestatem respiciunt tolluntque difficultatem potentie: ideoque nimis generica est ratio illa honestatis vt specificet rationem vnicam virtutis. In intellectu autem vnica est Prudentie virtus, quia vnicum illius est obiectum formale & vnica difficultas per ipsam superanda. In voluntate multiplex difficultas superari debet, & multiplex est obiectum formale.

SECTIO IV.

Quenam sint virtutum moralium generales Proprietates.

Sex proprietates virtutum. Video illas à Philosopho & à S. Thoma sex numerari, prima est connexio virtutum inter se, adeò vt nunquam vna reperiri possit sine omnibus aliis. Secunda est subordinatio, adeò vt vna reliquarum omnium imperet actiones, tertia est oppositio vitiorum adeò vt proprium virtutis sit expugnare vitia, neque vlla sit virtus, quam plura non expugnent vitia. Quarta est inæqualitas, quinta difficultas, sexta eximia nobilitas, dignitas, excellentia. Quæ omnia parum habent difficultatis, sed habent tamẽ plurimum vtilitatis si attentius expendantur.

§. I.

An & quomodo virtutes morales sint inuicem connexæ.

Assertio. Dicendum igitur primò est, Virtutes morales etiam acquiruntur ita esse sibi mutuo annexas vt vna saltem in gradu Heroico nunquam obtineatur, quin acquirantur aliquo saltem modo aliæ omnes virtutes. Ita docent Theologi cum Philosopho, & S. Thoma, sed difficile tamen & non vno modo conciliationem illam virtutum explicant, mihi vide-

tur tripliciter illa ostendi posse.

Primò, ex ratione Prudentie quæ nunquam est perfecta sine omnibus virtutibus, & vicissim virtutes nunquam sunt perfectæ sine perfectissima prudentia, si enim datur aliquid tertium in quo ita sint connexæ virtutes, vt illud nunquam sit sine illis, neque illæ sint vnquam sine illo tertio, certè necesse est, vt virtutes omnes sint semper simul quando perfectæ sunt: sed prudentia est virtus, quam nemo perfectam habere potest, quin omnes habeat virtutes, etiam sine Prudentia nemo habet, ergo manifestum est, quod virtutes morales quoties sunt perfectæ, sunt etiam inuicem connexæ. Minorem probat Philosophus 6. Ethicorum c. 12. quia vbi electio est bona, ibi necessariò sunt omnes virtutes; vitium enim pervertit iudicium circa finem & media, facitque vt homo fallatur circa principia rerum agendarum, nam voluntas trahit intellectum ad iudicandum bonum, id quod amat: vbi ergo est electio bona, ibi sunt omnes virtutes sed vbi est electio bona ibi est prudentia, quia vt fiat electio bona non sufficit sensus seu acumen ad dignoscenda media quod non exigit habitum, sed vocatur malitia, ergo prudentiam nemo perfectam habet sine omnibus virtutibus, & vicissim sine Prudentia nunquam sunt vllæ virtutes, quia earum directrix, earum fax imò etiam oculus Prudentia est, cum sine illa non possint cognoscere proprium obiectum, quod est mediocritas, neque vllos actus elicere circa illam, nam virtus cæca est sine Prudentia, sicut voluntas sine intellectu.

Secundò, probatur ex ratione generica virtutis, nam ibi sunt omnes virtutes vbi est facilitas & inclinatio ad amandam omnem honestatem & ad obediendum rationi distanti aliquid esse bonum: sed ibi est vnica tantum virtus præsertim perfecta, ibi est facilitas & inclinatio ad amandam omnem honestatem & ad obediendum rationi, nam in omni actu virtutis amatur honestum vt sic propter se ipsum, ergo qui habet vniam virtutem habet etiam omnes saltem secundum quandam inchoationem cum inclinetur ad omnia obiecta virtutum præcisè vt honesta sunt sub qua ratione amantur à virtutibus.

Tertiò, probatur ex proprio etiam munere virtutis, qui enim exercet actum vnus virtutis participatione quadam videtur exercere actus aliarum virtutum, nam debet sequi mediocritatem, quæ similis est temperantie, debet adequari rationi rectæ, quod videtur proprium esse iustitiæ, debet forem & immutabilem habere animum, quod est fortitudinis. Scio multa opponi posse contra connexionem illam virtutum, sed solui tamen omnia facillè possunt, ex his quæ addidi primò de virtutibus in gradu Heroico, deinde dixi eas esse aliquo modo connexas. Triplex enim est status virtutis continentie, in quo Vigent adhuc passiones & magna sentitur difficultas in eliciendis virtutum actibus, temperantie in quo iam mediocriter sedatæ sunt passiones & difficultas minor sentitur. Heroicus in quo passiones sedatæ sunt & ita subiectæ rationi vt non pariant vllam difficultatem voluntati sequenti distamen rationis. Virtutes in isto tertio statu semper se mutuo sequuntur ob allatas, in duobus primis disunctæ sunt, quamuis etiam connexionem aliquam habeant ratione inclinationis ad honestatem propter se ipsam.

§. II.

An & quomodo virtutes sint subordinate, vitiis oppositæ, inæquales inter se.

Dicendum secundò est, nullam esse virtutem cui non ita subordinentur aliæ omnes virtutes, vt imperare

Prima ratio
connexio
virtutum.

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Triplex status virtutis.

imperare possit quosvis earum actus, nullam, cui non opponantur plura vitia, esse autem illas etiam specificè inæquales inter se.

Vna virtus imperat alias virtutes.
Prima pars, de imperio virtutis vnius per aliam virtutem etiam inferiorem, probata est alias contra Vasquem, *disp. 51. c. 1.* potest enim aliquis ieiunare ut possit feruentius orare, potest misereri pauperis, ut iustitiæ actus facilius exerceat. Tunc ieiunium elicitum à virtute temperantiæ, imperatum verò à religione habet intrinsecam bonitatem temperantiæ, bonitatem verò religionis denominatiuè solùm ac extrinsecè, elicitur enim propter honestatem virtutis vtriusque.

Opponitur virtus.
Secunda pars de oppositione virtutum & vitiorum probatur à Philosopho *secundo Ethicorum c. 8.* quia id, quod est æquale opponitur ei quod excedit, & ei quod deficit, virtus est quid medium & æquale, vitia verò sunt excessus & defectus, ergo virtutes contrariè opponuntur vitiis. Vnde colligit Philosophus quod extremorum vnum, compellit à se medium ipsum ad aliud extremum: atque fortem, audax quidem timidum, timidus audacem appellat, & sic de cæteris. Deinde notat, quod vitia extrema vnius virtutis physicè sumpta, magis inter se contraria sunt quàm cum virtute, quamvis minus opponantur sumpta moraliter, probatque primò propter maiorem distantiam extremi vnius ab altero extremo quàm à medio. Deinde probat ex maiori dissimilitudine cum vitio extremo, nam prodigus similior est liberali, quàm avaro. Denique obleruat quod virtus magis opponitur vni extremo quàm alteri: liberalitas v.g. magis opponitur extremo quod deficit idest avaritiæ, quàm extremo quod excedit, idest prodigalitati & contra, temperantia magis opponitur extremo quod excedit, quàm extremo quod deficit. Docetque id euenire primò ex rei natura, quia vnum extremum est semper dissimilius medio, quàm alterum v.g. timiditas dissimilior est fortitudini quàm audacia: deinde id euenire ex parte nostra, quia ex inclinatione appetitus semper maiorem habemus propensionem ad vnum extremum vitiosum quàm ad aliud: nam ad excessum voluptatum magis propendimus, quàm ad defectum.

Virtutes sunt inæquales.
Tertia pars, de inæqualitate virtutum negabatur à Stoicis qui volebant omnes virtutes & omnia peccata esse vnius statum, ut loquitur Seneca *Epistola 66.* idest illas esse inæquales gradualiter, quod apertè falsum est, quia actus virtutum aliquando sunt remissiores, alias autem intensiores, idcoque habitum magis vel minus augent. Deinde inæqualitas specificæ & essentialis probatur ex inæqualitate obiectorum, vnde Prudentia cum sit in intellectu reliquas superat dignitate, inter purè morales eminet iustitia, hinc Fortitudo, postrema est Temperantia.

§. III.

Virtutum difficultas & excellentia.

Prima ratio difficultatis virtutum.
Dicendum tertio, difficultatem virtutis peti tum ex ipsius virtutis natura, tum etiam ex parte nostra: eius autem præstantiam probari ex omnibus eius causis & effectibus.

Primam partem, de virtutis difficultate latè probat Philosophus *secundo Ethic. c. 9.* variâque rationes affert & remedia. Prima verò ratio est, quia virtus haberi non potest nisi ab eo qui medium inuenit in quo nec exceditur nec deficitur. Sed difficillimum est in vna quaque re medium capere, sicut circuli medium inuenire non cuiuslibet, sed scientis est tantum. Ergo virtutem habere difficile est. Accedit quod vir-

Tom. I.

tus ita media est inter excessum & defectum, ut si desit minima circumstantia non sit virtus, quia bonum est ex integra causa, malum autem ex quolibet defectu, est autem difficile omnes attendere huiusmodi circumstantias, ergo difficillimum est tenere medium virtutis, quia est difficile determinare in singularibus quomodo, & quibus, & pro quibus & quo tempore irascendum sit: ij enim interdum laudantur, & mites dicuntur qui deficiunt, interdum ij qui deficiunt dicuntur viriles, virtus autem est in singularibus. Altera ratio petitur ex parte nostri omnia enim sunt quæ intra & extra non difficultatem augent virtutis. In intellectu enim & phantasia infiniti errores, sunt, & exigua planè apprehensio dignitatis necessitatis, & utilitatis virtutum, vnde obscuritas illa cognitionis hebetem reddit voluntatis vigorem ad amorem virtutis, accedunt sensus qui omnes asperitatem virtutis repræsentant, est enim illis contraria, præterea in appetitu passiones omnes virtutem armatæ oppugnant, & contra illam toto insurgunt furore, extra exempla, peccandi occasiones, demones impellentes, difficultatem illam augent incredibiliter proponentes præcipuè voluptatis lenocinia quæ hominem inebriant & virtutis odium ingenerant. Suggestit deinde Philosophus remedia saluberrima, quibus non obstante tali difficultate virtus tamen acquiritur, præcipuum est ut semper caueamus à voluptate, quia nunquam corrupti iudicamus de ipsa, illique dicere debemus ut senes Troiani Helena, quod quamvis pulchra sit restituenta tamen est, hoc enim pacto remouentes à nobis ipsam minus peccabimus.

Extellentia virtutis.
Secundam partem de virtutis eximia præstantia & dignitate, probant omnia principia moralis Philosophiæ, omnia Scripturæ testimonia, omnia Scripta Patrum, omnia dicta Sapientum. pulchrum omnino esset ire per omnes illius causas, & effectus eius mirabilis recensere: primaria nobilitas eius, & præstantia, est affinitas eius & similitudo cum Deo, facit enim eum in quo est verè dei formem, deinde facit habentem verè bonum, & operationem eius bonam. Nihili facit Deus æquissimus rerum æstimator alia omnia præter virtutem, ad cuius regnum stabilendum misit in terras Filium, auxilia gratiarum effundit copiosissima, denique illi soli parauit regnum.

QVÆSTIO II.

De virtute Prudentiæ S. Thom. secunda secundæ à quæst. 47.

It explicatis breuiter generatim virtutibus, vt veniam ad singulas in particulari, ordior à Prudentia, quam *primum officij fontem* rectè vocat Ambrosius *l. 1 de officiis c. 27.* De hac autem dicere tria satis erit, primò quidditatem propriam, secundò varias eius partes, tertio vitia opposita.

SECTIO I.

Quanam sit vera quidditas Prudentiæ.

Triâ complector hoc titulo definitionem prudentiæ, proprium eius obiectum materiale & formale, actus proprios prudentiæ.

Dico primò, prudentiam rectè definiri, est virtus intellectus quâ in negotio quolibet occurrente cognoscimus quid faciendum vel omittendum sit, tres partes habet definitio ex quibus tota innotesceat quidditas prudentiæ.

PPpp 2

Dicitur